

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

МИСИЈЕ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

ДИПЛОМСКИ РАД

МЕНТОР:

др Зоран Драгишић,
редовни професор

КАНДИДАТ:

Кристина Глишевић

Београд, 2019. године

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	3
2. ВОЈСКА СРБИЈЕ	5
2.1. Обележја и ознаке Војске Србије.....	7
2.2. Традиција Војске Србије	9
3. МИСИЈЕ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ	11
3.1. Прва мисија: Одбрана Републике Србије од оружаног угрожавања споља.....	14
3.2. Друга мисија: Учесће у изградњи и очувању мира у региону и свету.....	16
3.2.1. Међународна војна сарадња.....	16
3.2.1.1. Мултилатерална сарадња.....	17
3.2.1.2. Билатерална сарадња	19
3.2.2. Учесће у мултинационалним операцијама.....	19
3.3. Трећа мисија: Пружање помоћи цивилним властима у супротстављању претњама безбедности.....	25
3.3.1. Војска Србије против тероризма	26
3.3.2. Војска Србије и пружање помоћи у различитим несрећама	29
4. ЗАКЉУЧАК	34
5. ЛИТЕРАТУРА.....	36

1. УВОД

Безбедност је комплексан појам, који се може користити у различитим аспектима, односно у различитим областима људског живота: „Данас је реч *безбедност*, у готово свим језицима и културама, ушла у употребу у великом броју веома различитих друштвених области, као што су политика, здравство, информатика, екологија, спорт, психологија, економија, финансије, архитектура...“.¹ Оно што је важно напоменути јесте и чињеница да је безбедност друштвена појава, чији је развој почео још у Старом веку, али се у данашње време, у 21. веку, њој почиње посвећивати посебна пажња, највише због брзих и све чешћих промена. Савремена безбедност је добила „потпуно ново значење и одређује се као једна од најважнијих човекових потреба“.² Према мишљењу истог аутора, појам безбедности се може дефинисати као сигурност, у оквиру које се предузимају одређене врсте мера да би се људи, односно становништво једне земље заштитило и да би им се омогућио безбедан живот.³

„У политичким наукама, а посебно у науци о међународним односима, безбедност представља један од кључних концепата“.⁴ Осим тога, безбедност се може дефинисати и као термин „којим се означава заштита државе или организације од криминалних активности, тероризма, шпијунаже“.⁵

Посматран у ужем смислу, систем безбедности је усмерен на све облике и изворе, као и на носиоце угрожавања безбедности једне територије. Део система безбедности представља систем одбране, чији је важан део војска. Она је део државног апарата који, управо због такве намене, располаже силом (оружјем), због чега се и назива оружаном силом или оружаном снагом. Као орган силе, има право да је употреби у условима предвиђеним овим правом. У историји развоја људског друштва, али и у савременим порецима, оружане снаге су неминовни чинилац одбране државе, заштите становништва и стварања предуслова безбедности.

Војска представља посебан државни орган обучен и опремљен за вођење оружане борбе и извршавање других мисија и задатака прописаних правом одбране.

¹ Ејдус, Ф. (2012). *Међународна безбедност: теорије, сектори и нивои*. Београд: Службени гласник. Стр. 25-26.

² Бјелајац, Ж. (2016). „Еволуција различитих приступа у студијама безбедности“. *Култура полиса*. Год. XIII. Бр. 30. 189-215. Стр. 189.

³ *Ibidem*.

⁴ Ејдус, *op.cit.*, стр. 26.

⁵ Бјелајац, *op.cit.*, стр. 190.

Тежиште рада јесу три мисије Војске Србије, и то: одбрана Републике Србије од оружаног угрожавања споља, учешће у изградњи и очувању мира у региону и свету и подршка цивилним властима у супротстављању претњама безбедности. Све оне су утврђене Стратегијом одбране Републике Србије, а на основу Устава и неотуђивог права Републике Србије на индивидуалну и колективну одбрану сагласно члану 51. Повеље Уједињених нација и основним принципима међународног права који регулишу употребу силе.

Мисија одбране Републике Србије од оружаног угрожавања споља реализује се кроз три задатка: одвраћање од оружаног угрожавања, одбрану територије и одбрану ваздушног простора; мисија учешћа у изградњи и очувању мира у региону и свету подразумева учешће Војске Србије у међународној војној сарадњи и учешће у мултинационалним операцијама; а мисија подршке цивилним властима у супротстављању претњама безбедности односи се на помоћ цивилним властима у супротстављању унутрашњем угрожавању безбедности, тероризму, сепаратизму и организованом криминалу, као и помоћ у случају природних непогода, техничко-технолошких и других несрећа.

2. ВОЈСКА СРБИЈЕ

Војска представља важан део система одбране, односно посебан државни орган обучен и опремљен за вођење оружане борбе и извршавање других мисија и задатака прописаних правом одбране. Она је део државног апарата који, управо због такве намене, располаже силом (оружјем), због чега се и назива оружаном силом или оружаном снагом. Као орган силе, има право да је употреби у условима предвиђеним овим правом.⁶ Слична наведеној је и дефиниција која Војску Србије посматра као „организовану оружану снагу и носиоца борбених операција и свих других облика оружаног супротстављања, чија је надлежност утврђена Уставом и законом“.⁷

Војска Србије је оружана формација Републике Србије. Званично је створена 8. јуна 2006. године уредбом Народне скупштине Републике Србије. Настала је после проглашења независности Црне Горе од оних делова Војске Србије и Црне Горе који су се налазили на територији Србије.⁸

Законом о одбрани Војска Србије је дефинисана као „организована оружана снага која брани Републику Србију од оружаног угрожавања споља и извршава друге мисије и задатке у складу са Уставом Републике Србије, законом и принципима међународног права који регулишу употребу силе“.⁹

С обзиром на друштвени значај и функцију у систему одбране, војска је традиционално и уставна институција, односно део уставне материје. Многе земље већ у свом уставу уређују њен положај у овом систему, односно њену основну надлежност (функцију). На тај начин се највишим правним актом утврђује и друштвени разлог постојања војске, а то се види из оних уставних норми које дефинишу друштвене вредности које она мора да штити.¹⁰

⁶ http://www.vs.rs/sr_cyr/jedinice/vojska-srbije, датум посећивања сајта: 21.8.2019.

⁷ **Закон о Војсци Србије**. Службени гласник РС, бр. 116/2007, 88/2009, 101/2010 – др. закон, 10/2015 и 88/2015 – одлука УС, члан 2.

⁸ Весић, З. и Бабац, Д. (2011). *Војска Србије*. Београд: Министарство одбране Републике Србије. Стр. 126

⁹ **Закон о одбрани**. Службени гласник РС, бр. 116/2007, 88/2009, 88/2009 – др. закон, 104/2009 – др. закон, 10/2015 и 36/2018. члан 4, став 5.

¹⁰ Вучинић, З. (2010). *Основи система одбране*. Београд: Универзитет у Београду, Факултет безбедности

Слика 1 – Припадници Војске Србије

11

Војска Србије представља сложене оружане снаге, које су састављене из неколико структурних јединица. Војска Србије се по структури дели на видове, родове и службе.

Видови Војске Србије представљају „интегрисане организационе целине родова и служби које су релативно аутономне у борбеним дејствима на копну и у ваздушном простору“, а чине их Копнена Војска и Ратно ваздухопловство и противваздухопловна одбрана.

Слика 2 – Видови Војске Србије

12

Родови Војске Србије јесу пешадија, оклопне јединице, артиљерија, инжињерија, артиљеријско-ракетне јединице за противваздухопловна дејства, авијација, речне јединице и јединице за електронска дејства.

¹¹ http://balkans.aljazeera.net/sites/default/files/styles/d8/public/vojska_srbije.epa.jpg?itok=IRChjZAX, датум посећивања сајта: 21.8.2019.

¹² <http://www.vs.rs/image/article/image/99717DE1973411E49BFB00163E135070/1/0/0/vidovi-vojske-srbije.jpg>, датум посећивања сајта: 21.8.2019.

Слика 3 – Родови Војске Србије

13

У Војсци Србије постоје две врсте служби: *опште службе*, у које спадају кадровска служба, служба за телекомуникације, служба за ваздушно осматрање и јављање, обавештајна служба, безбедносна служба, информатичка, геодетска, метеоролошка и навигацијска, финансијска и правна служба и *логистичке службе*, којим припадају техничка служба, интендантска служба, саобраћајна служба, санитетска служба, ветеринарска служба и грађевинска служба.¹⁴

Војска Србије организује се на стратегијском, оперативном и тактичком нивоу и њену функционалну организацију чине Генералштаб, мирнодопске и ратне команде, јединице и установе, при чему је Генералштаб Војске Србије највиши стручни и штабни орган за припрему и употребу Војске у миру, ванредном и ратном стању.

Војске се састоји од сталног и резервног састава. Стални састав чине професионална војна лица и војници на служењу војног рока, а резервни састав чине резервни официри, резервни подофицири и војници у резерви.¹⁵

2.1. Обележја и ознаке Војске Србије

У важна обележја Војске Србије убрајају се грб; војна застава; војне значке; војни амблеми; војничка униформа и војни чиновни. Грб Војске Србије представља једно од њених основних обележја. На њему су приказани црвени штит, који је полукружног облика у коме се налази двоглави орао у боји сребра са укрштеним сабљама, криновима и круном у боји злата. На грудима двоглавог орла се, такође, налази мали полукружни црвени штит који је подељен белим крстом на четири поља са

¹³ <http://www.vs.rs/image/article/image/544105A2278311E4809F00163E135070/1/0/0/rodovi-vojske-srbije.jpg>, датум посећивања сајта: 23.8.2019.

¹⁴ http://www.vs.rs/sr_cyr/jedinice/vojska-srbije, датум посећивања сајта: 21.8.2019.

¹⁵ http://www.vs.rs/sr_cyr/jedinice/vojska-srbije, датум посећивања сајта: 21.8.2019.

по једним оцилом у сваком пољу. Оцила су у боји сребра и окренута ка спољним странама штита.¹⁶

Друго важно обележје Војске Србије јесте војна застава, која је симбол припадности војсци, али и симбол војничке части и војног јединства. Застава је израђена од тканине (углавном је то креп-сатен или свила), која је додатно украшена ресама (углавном у боји злата), тракама (које су у боји заставе Републике Србије), гајтаном (израђује се у боји злата), кићанкама, копљем, тоболцем (који служи за ношење заставе) и навлаком (која се израђује од природне коже боје кестена). Друга страна заставе служи за обележавање војне јединице. У складу са тим, друга страна се израђује у боји војне јединице; док се на средину ставља амблем војне јединице и изнад њега натпис њеног назива, а испод њега девиза: *За слободу и част отаџбине*.¹⁷

Треће обележје Војске Србије представљају војне значке, али и значке завршених школа, усавршавања и курсева; значке за шапке, капе и беретке, као и значке родова и служби Војске Србије. Слично као и претходна обележја, и значке Војске Србије представљају симболе, само што су то у овом случају симболи професионалних, службених и личних особина припадника Војске Србије. Оне се раде посебно за сваку војну јединицу (значка Генералштаба Војске Србије; значка Команде Копнене војске; значка Команде за обуку...), али се на свакој од њих налазе елементи грба Војске Србије.

Четврто обележје Војске Србије представљају војни амблеми, који представљају стилизоване идентитете Војске Србије, односно њених јединица, команди и војних установа. Основна сврха њиховог примењивања повезана је са јачањем колектива и осећања припадности Војсци Србије. Слично као и на војној застави, и на амблемима се налази девиза: *За слободу и част отаџбине*, а најчешће их носе председник државе, председник Народне скупштине или чланови Савета за националну безбедност.

Пето обележје Војске Србије представља војничка униформа, коју могу да носе само припадници војске, односно професионална војна лица која су активна и ван Војске Србије. У зависности од намене, постоје теренска (која је доминантно зелене боје), службена (Копнена војска носи сивомаслиасту униформу; Ратно ваздухопловство и противваздухопловна одбрана носи оловноплаву униформу, док

¹⁶ http://www.vs.rs/sr_cyr/o-vojsci/obelezja-i-oznake/grb-vojske-srbije, датум посећивања сајта: 21.8.2019

¹⁷ http://www.vs.rs/sr_cyr/o-vojsci/obelezja-i-oznake/vojne-zastave, датум посећивања сајта: 21.8.2019.

речне јединице носе светлодрап или тамноплаву униформу) и свечана униформа (Копнена војска, тачније подофицири и официри носе сивомаслинасту униформу, а пуковници и генерали носе тамноплаву униформу; припадници Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране носе оловноплаву униформу; речне јединице носе белу или тамноплаву униформу; припадници Гарде носе светлоплаву униформу; војни оркестар носи сивомаслинасту или тамноплаву униформу...). Међутим, униформа се може поделити и у зависности од рода, па тако постоје униформа вида Копнене војске; униформа вида Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране и униформа рода речних јединица.¹⁸

Шесто обележје Војске Србије представљају војни чиновни, који означавају положај на коме се појединци налазе у Војсци Србије. Постоји три групе војних чиновна: чиновни за професионалне војнике, којима припадају чиновни разводника, десетара и млађег водника; чиновни за подофицире, којима припадају чиновни водника, старијег водника, старијег водника прве класе, заставника и заставника прве класе; као и чиновни за официре, којима припадају чиновни потпоручника, поручника, капетана, мајора, потпуковника, пуковника, бригадног генерала, генерал-мајора, генерал-потпуковника и генерала. Сваки од наведених чиновна има своје посебне ознаке.¹⁹

2.2. Традиција Војске Србије

Посебну пажњу, када је реч о Војсци Србије, заслужује и прича о њеној традицији, односно о њеном историјском развоју и неким важним датумима. Већ од Првог српског устанка (1804. године), али и Другог српског устанка (1815. године) почиње прича о формирању српске војске, односно њени корени потичу из устаничких чета, које су се бориле за своју слободу.²⁰ Већ од тадашњег периода српска војска је остварила јаку повезаност са српским народом, која се одржала све до данас, односно од самих развојних почетака српска војска је била и остала привржена својим суграђанима.

¹⁸ http://www.vs.rs/sr_cyr/o-vojsci/obelezja-i-oznake/uniforme-pripadnika-vojske-srbije, датум посећивања сајта: 21.8.2019.

¹⁹ http://www.vs.rs/sr_cyr/o-vojsci/obelezja-i-oznake/cinovi-u-vojsci-srbije, датум посећивања сајта: 21.8.2019.

²⁰ Марковић, Д. (ур.) (2010). *Бела књига одбране Републике Србије*. Београд: Медија центар „Одбрана“. Стр. 41.

Слика 4 – Почетак српске борбе за слободу

21

Што се тиче тренутка када је формирана модерна војска Србије, може говорити о 15. фебруару, датуму који је у историји остао упамћен по почетку српске борбе за ослобођење, али и датум када је Милош Обреновић прогласио први српски Устав. Тај дан се од 2007. године слави као Дан државности.²² Дан Војске Србије се обележава 23. априла сваке године, а данашња војска, Војска Србије, формирана је 8. јуна 2006. године.²³

Слика 5 – Свечаност поводом Дана Војске Србије

24

²¹ <https://www.opanak.rs/wp-content/uploads/2016/02/prvi-srpski-ustanak.jpg>, датум посећивања сајта: 23.8.2019.

²² Марковић, *op.cit.*, стр. 41.

²³ http://www.vs.rs/sr_cyr/istorijat-vojske-srbije, датум посећивања сајта: 21.8.2019.

²⁴ <https://rs.n1info.com/Picture/216616/jpeg/vojska.jpg>, датум посећивања сајта: 22.8.2019.

3. МИСИЈЕ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Доктрина Војске Србије је основни документ у коме се дефинишу општа опредељења о војној делатности, организовању, припремама, употреби и обезбеђењу Војске Србије у миру, рату и ванредном стању. На основу опредељења Републике Србије, физиономије савременог оружаног сукоба и амбијента у којем Војска Србије може да извршава задатке, разрађују се мисије и задаци Војске Србије. Ови елементи одређују организацију, садржај припрема, употребу и обезбеђење Војске Србије. Мисије и задатке Војске Србије разрађује Народна скупштина у складу са Уставом и на основу неotuђивог права Републике Србије на индивидуалну и колективну одбрану, сагласно члану 51. Повеље Уједињених нација и основним принципима међународног права који регулишу употребу силе.²⁵

Постоје три основне мисије Војске Србије и оне су јасно дефинисане и одређене **Стратегијом одбране Републике Србије**, која је у складу са **Уставом Републике Србије**.²⁶ Осим тога, све три мисије су дефинисане и у складу са **Повељом Уједињених нација**, као и основним принципима међународног права помоћу којих је регулисана примена силе. Важни циљеви, који су дефинисани 1. чланом Повеље Уједињених нација, односе се на: очување међународног мира и безбедности и у ту сврху предузимање колективних мера ради спречавања или отклањања претњи миру и сузбијања аката агресије или других повреда мира; развијање пријатељских односа међу нацијама, постизање међународне сарадње решавањем међународних проблема и подстицање поштовања права човека и основних слобода, односно успостављање равноправних односа међу људима.²⁷

Три основне мисије Војске Србије јесу:

1. одбрана Републике Србије од оружаног угрожавања споља;
2. учешће у изградњи и очувању мира у региону и свету;
3. подршка цивилним властима у супротстављању претњама безбедности.

Прва мисија остварује се одвраћањем од оружаног угрожавања, одбраном територије и одбраном ваздушног простора, друга мисија реализује се учешћем у

²⁵ Весић, З. и Бабац, Д. (2011). *Војска Србије*. Београд: Министарство одбране Републике Србије. Стр. 147-148

²⁶ <http://www.mod.gov.rs/>, датум посећивања сајта: 21.8.2019.

²⁷ **Повеља Уједињених нација**. Члан 1. Доступна на: https://www.tuzilastvorz.org.rs/upload/Regulation/Document_sr/2016-05/povelja_un_lat.pdf, датум посећивања сајта: 23.8.2019.

међународној војној сарадњи и учешћем у мултинационалним операцијама, док се трећа мисија остварује кроз помоћ цивилним властима у супротстављању унутрашњем угрожавању безбедности, тероризму, сепаратизму и организованом криминалу и кроз помоћ цивилним властима у случају природних непогода, техничко-технолошких и других несрећа.

Табела 1 – Мисије Војске Србије

МИСИЈА	ЗАДАТАК
1. Одбрана Републике Србије од оружаног угрожавања споља	1.1. Одвраћање од оружаног угрожавања
	1.2. Одбрана територије
	1.3. Одбрана ваздушног простора
2. Учешће у изградњи и очувању мира у региону и свету	2.1. Учешће у међународној војној сарадњи
	2.2. Учешће у мултинационалним операцијама
3. Подршка цивилним властима у супротстављању претњама безбедности	3.1. Помоћ цивилним властима у супротстављању унутрашњем угрожавању безбедности, тероризму, сепаратизму и организованом криминалу
	3.2. Помоћ цивилним властима у случају природних непогода, техничко-технолошких и других несрећа

Свака од наведене три мисије Војске Србије мора бити усклађена са степеном угрожености, али и са доступним ресурсима, важним задацима и прописаним међународним стандардима. Такође, све мисије и задаци Војске Србије морају бити под надзором Генералштаба Војске Србије, који представља „највиши стручни и штабни организациони део Министарства одбране за припрему и употребу Војске Србије“.²⁸ Иако су мисије Војске Србије подељене на три посебне категорије, реализација сваке тежи једном важном циљу: заштити територије Републике Србије и њеног становништва²⁹.

Реализација наведеног циља омогућена је захваљујући изградњи одбрамбеног система на подручју Републике Србије, односно захваљујући развијеној међународној сарадњи и поузданом партнерству са другим земљама и са њима склопљеним савезима. Такође, реализација наведеног циља омогућена је и захваљујући учешћу Републике

²⁸ *Стратегија одбране Републике Србије*. Доступно на: http://www.vba.mod.gov.rs/strategija_odbrane_lat.pdf, датум посећивања сајта: 21.8.2019.

²⁹ Милосављевић, Б. (2018). *Систем безбедности Републике Србије: уставне димензије*. Београд: Београдски центар за безбедносну политику. Стр. 7.

Србије у мултинационалним операцијама, које су под покровитељством Европске уније и Уједињених нација, а чији је циљ, поред заштите, усмерен и на очување мира у земљи и свету, као и на пружање подршке цивилним властима у борби против фактора који могу угрозити безбедност једне територије.³⁰

У *Доктрини Војске Србије* се истиче и да се реализација било које од наведене три мисије одвија „интеграцијом различитих способности и здруживањем снага; изградњом заједничких концепата и доктрина; успостављањем јединственог система обуке усмереног на оспособљавање команди и јединица Војске Србије за задатке и мисије и достизањем интероперабилности са системима одбране држава укључених у програм НАТО-а Партнерство за мир“.³¹

Осим свих наведених начина на које се мисије Војске Србије реализују, позната су и три приступа, која подразумевају употребу војске у процесу спровођења заштите територије и становништва Републике Србије. То су маневарски приступ, приступ који се заснива на информатичкој мрежи и приступ који се заснива на ефектима. Основни циљ првог, маневарског приступа, заснива се на задржавању иницијативе, односно стварању могућности да се повећају сопствене снаге и да дође до успешне реализације започетих операција. Сходно томе, његов основни циљ јесте приморавање непријатељских снага да се повуку, односно да одустану од својих намера, а један од начина за то јесте коришћење непријатељских слабости. Друга врста приступа се заснива на информатичкој мрежи, односно она подразумева креирање и изградњу мрежног система, који има улогу да повеже оружане системе, видове и родове Војске Србије. Трећа врста приступа, која се заснива на ефектима, подразумева примену високог степена интеграције, односно остваривање одређених ефеката на понашање непријатеља и подстицање његове промене.³²

Било која од наведене три мисије обухваћена је политиком одбране Републике Србије, која се заснива, пре свега, на јачању и усавршавању капацитета за одбрану, али и на сарадњи са другим државама, које имају сличне или исте приоритете. То значи да су главни циљеви спровођења наведене три мисије усмерени ка креирању ефикасног одбрамбеног система, односно очувању мира и безбедности у региону и широм света.³³

³⁰ *Доктрина Војске Србије*. (2010). Београд: Медија центар „Одбрана“. Стр. 8.

³¹ *Ibid.*, стр. 26.

³² *Ibidem*.

³³ Марковић, *op.cit.*, стр. 11.

Прича о мисијама Војске Србије не може бити потпуна, уколико се пажња не посвети и безбедносном окружењу Републике Србије. Оно што је у данашње време (у 21. веку) веома важно напоменути, јесте чињеница да су се временом почеле примећивати огромне промене, које су своју кулминацију доживеле крајем 20. и почетком 21. века. Наведене промене могу се приметити у државним односима (који су знатно промењени), али и у великим разликама у економском развоју; све чешћем дефициту ресурса; климатским променама; кршењу неких од основних људских права...

Познато је да се Република Србија, као и њено становништво, суочавају са бројним изазовима, због чега је приморана да стално штити свој интегритет и да задржи своју позицију у међународној заједници. Једна од добро познатих претњи јесте проглашење независности Косова и Метохије, које прети да угрози безбедност Срба на Косову, а потом и безбедност становништва широм целе српске територије: „Признавање независности Косова и успостављање дипломатских односа појединих држава у непосредном окружењу Републике Србије, као и одређеног броја држава у свету са Косовом неповољно се одражава на ниво поверења и сарадње и успорава процес стабилизације стања на њеним просторима“. Међутим, осим проблема „Косово“, у неке од највећих претњи безбедности Републике Србије, убрајају се: оружане побуне, тероризам, сепаратизам, екстремизам, организовани криминал, али и различите врсте незгода и несрећа...³⁴

3.1. Прва мисија: Одбрана Републике Србије од оружаног угрожавања споља

Прва мисија Војске Србије јесте одбрана Републике Србије од оружаног угрожавања споља, која се реализује кроз три задатка: одвраћање од оружаног угрожавања; одбрану територије Републике Србије и одбрану ваздушног простора територије.³⁵ Међутим, како би наведена мисија могла бити успешно реализована, односно како би се могао креирати успешан систем одбране, неопходно је да Војска Србије буде стално усмерена ка професионализацији, али и ка сталном унапређењу способности.³⁶

³⁴ Ibid., стр. 12.

³⁵ http://www.vs.rs/sr_cyt/o-vojsci/opste/misije-i-zadaci, датум посећивања сајта: 21.8.2019.

³⁶ Стратегија одбране Републике Србије, оп.цит.

Одбрана територије представља важну мисију Војске Србије, посебно ако се има у виду да се у данашње време велики број земаља, не само Србија, сусреће са безбедносним претњама и ризицима, који настају као последица сложених односа у друштву; измењених унутрашњих и спољашњих околности; техничко-технолошког развоја наоружања... Осим тога, систем безбедности може се дефинисати као целина, која је јединствена, структурно уређена и функционална, односно као целина чији је главни циљ повезан са остварењем заштите и чувања територије Србије од спољашњих угрожавајућих фактора.³⁷ Како би се сачувала безбедност целе територије, Република Србија велику пажњу усмерава ка одржавању мира и безбедности у региону, због чега се њен одбрамбени систем посматра и као „континуиран и транспарентан процес који се спроводи на основу утврђене политике одбране ради усклађивања система одбране са изазовима, ризицима и претњама безбедности, потребама грађана, општеприхваћеним демократским стандардима и токовима безбедносног организовања савремених држава“.³⁸ У *Закону о одбрани*, који је на основу *Устава Републике Србије* донет 2007. године, дефинисан је систем војне одбране, који подразумева „део одбране Републике Србије који обухвата институције и активности на припреми и одбрани од војних изазова, ризика и претњи безбедности“.³⁹

Најважнију улогу у одбрани територије Републике Србије, али и у одбрани ваздушног простора, имају Копнена војска и Ратно ваздухопловство и противваздухопловна одбрана. Што се тиче Копнене војске⁴⁰, она представља један од два вида Војске Србије, чији је основни задатак повезан са организацијом састава, оружја и опреме за извођење војних операција на копну. Сходно томе, Копнена Војска, када је одбрана територије Републике Србије у питању, има задатак да:

- изграђује оперативне и функционалне способности;
- брани територију Републике Србије;
- копненим снагама спречава агресивне нападе и спречава непријатна изненађења;
- ствара услове за мобилизацију и развијање одбрамбених система;

³⁷ Вељковић, С., Остојић, М., и Жнидаршчић, В. (2018). „Изазови попуне Војске Србије активном и пасивном резервом“. *Војно дело*. 221-238. Стр. 222.

³⁸ Марковић, *op.cit.*, стр. 19.

³⁹ *Закон о одбрани*, *op.cit.*, члан 4, став 3.

⁴⁰ Копнену војску Србије чине: Команда копнене војске у Нишу; Специјална бригада; бригада Копнене војске; Мешовита артиљеријска бригада; Речна флотила; два батаљона војне полиције; Батаљон везе; Батаљон атомско-биолошко-хемијске одбране; Техничко-ремонтни завод у Чачку (Марковић, *op.cit.*, стр. 59.).

- учествује у борби против терористичких и побуњеничких снага.⁴¹

За разлику од Копнене војске, главну улогу у одбрани ваздушног простора има Ратно ваздухопловство и противваздухопловна одбрана. То је други вид Војске Србије, чији се основни задаци састоје у организацији састава, оружја и опреме за извођење војних операција, али, за разлику од Копнене војске, у ваздушном простору и из њега.⁴² Сходно томе, неке од важнијих активности Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране повезане су са:

- изградњом оперативних и функционалних способности;
- контролом и заштитом ваздушног простора;
- спречавањем агресивних напада и спречавањем непријатних изненађења у ваздушном простору;
- противваздухопловном одбраном територије;
- пружањем ваздухопловне ватрене подршке;
- извиђањем из ваздушног простора;
- превозењем ваздушним путем, који припада територији Републике Србије;
- трагањем и спасавањем ваздушним простором.⁴³

3.2. Друга мисија: Учешће у изградњи и очувању мира у региону и свету

Друга мисија Војске Србије јесте учешће у изградњи и очувању мира у региону и свету, које подразумева учешће Војске Србије у међународној војној сарадњи и њено учешће у мултинационалним операцијама.⁴⁴ Главни задатак у овој мисији подразумева примењивање различитих врста активности, које се реализују у сарадњи са другим снагама (на пример: полицијским снагама), односно у сарадњи са партнерским и пријатељским државама.⁴⁵

3.2.1. Међународна војна сарадња

Велику улогу, осим задатака наведених у претходном поглављу, Копнена војска, али и Ратно ваздухопловство и противваздухопловна одбрана, имају и у учествовању у међународној војној сарадњи.⁴⁶ Када се говори о учешћу Војске Србије

⁴¹ *Доктрина Војске Србије*, *op.cit.*, стр. 14.

⁴² Ваздухопловство и противваздухопловна одбрана је састављена из авијацијских база, ракетних јединица, јединица везе и електронског извиђања и инжењеријске јединице (Марковић, *op.cit.*, стр. 69.).

⁴³ *Ibidem*

⁴⁴ http://www.vs.rs/sr_cyr/o-vojsci/opste/misije-i-zadaci, датум посећивања сајта: 21.8.2019.

⁴⁵ *Доктрина Војске Србије*, *op.cit.*, стр. 23.

⁴⁶ *Доктрина Војске Србије*, *op.cit.*, стр. 14.

у међународној војној сарадњи, тада се може говорити и о важним разлозима због којих би Војска Србије уопште и требало у њој да учествује. Један од битних разлога јесу вредности на којима се заснива постојање Србије као једне државе. Наиме, Србија је чланица Уједињених нација, али и других организација, што јој даје велику могућност да промовише вредности као што су очување мира и безбедности широм света.⁴⁷ Међутим, поред наведених вредности, Србија, као земља са спољнополитичким интересима, има могућност да развије билатералне и мултилатералне везе, а заједно са њима, да подигне свој углед широм света. Учествојући у међународној војној сарадњи, Србија има могућност да оствари велики број својих државних интереса, као што су општа безбедност у свету или, на пример, унапређење односа са другим државама...⁴⁸ Осим тога, у време све чешћих промена и великог броја узрочника, који могу угрозити безбедност држава и њених становника, велика пажња се посвећује међународној сарадњи. Захваљујући њој, односно захваљујући сарадњи са преко 60 држава широм света, Република Србија има велике шансе и могућности да унапреди националну безбедност, да обезбеди одбрамбену подршку, као и да осигура стабилан економски развој.⁴⁹

3.2.1.1. Мултилатерална сарадња

Један од начина на који Република Србија, али и многе друге државе, остварују међународну сарадњу јесте мултилатерална сарадња, која подразумева њено учешће у оквиру међународних организација, као што је, на пример, Организација уједињених нација. Ова организација је веома важна, јер она омогућава „јачање безбедности и очување међународног мира у свету“.⁵⁰ Што се тиче Републике Србије и сарадње са наведеном организацијом, она се заснива првенствено на учествовању Војске Србије у мултинационалним операцијама, о којима ће више речи бити у наредним поглављима.

Поред Уједињених нација, међународна сарадња Републике Србије остварена је и са Европском унијом, која се сматра једним од „кључних партнера Србије у процесу међународне подршке демократским и економским реформама земље“.⁵¹ Процес преговарања - Преговори о приступању Републике Србије Европској унији званично су

⁴⁷ Новаковић, И. (2017). „Зашто Србија треба да учествује у међународним мисијама подршке миру?“. Доступно на: <http://eukonvent.org/>, датум посећивања сајта: 21.8.2019.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ Марковић, *op.cit.*, стр. 133.

⁵⁰ *Ibid.*, стр. 134.

⁵¹ *Ibid.*, стр. 135.

отворени на првој Међувладиној конференцији 21. јануара 2014. године. Министарство одбране Републике Србије је активно укључено у преговоре о приступању Републике Србије Европској унији кроз учешће припадника Министарства одбране и Војске Србије у преговарачким групама за 20 преговарачких поглавља.

Важну улогу има и сарадња Републике Србије са НАТО алијансом, која је започела потписивањем Програма Партнерство за мир 2006. године. У оквиру те сарадње истичу се и неки од најважнијих циљева Републике Србије, а то су, пре свега, очување стабилности и мира у свету, учествовање у мировним операцијама и постизање интероперабилности са државним снагама чланица НАТО алијансе.⁵² Програм „Партнерство за мир“ је програм практичне билатералне сарадње између НАТО, у целини, и појединачних држава које у њему учествују. Основни циљ Партнерства је унапређење реформе, изградња међусобног поверења и увећање способности партнерских држава за очување мира и безбедности на добровољној, флексибилној и транспарентној основи. Опредељена за унапређење сарадње и заједничког деловања са државама чланицама НАТО и осталим државама партнерима на изградњи глобалне, регионалне и националне безбедности, Србија у свом Презентационом документу изражава спремност да преузме део одговорности за стабилан и трајан мир у региону, учествује у мировним операцијама са мандатом УН и достигне интероперабилност оружаних снага са снагама држава чланица НАТО. Један од механизма који то омогућава јесте такозвани Процес планирања и прегледа (скраћено ПАРП), коме је Република Србија приступила 2007. године са циљем да постигне интероперабилност и да на што бољи начин оствари сарадњу са земљама, које су чланице НАТО и програма Партнерство за мир. Велику улогу у томе, када је у питању Војска Србије, имају војне снаге, које обухватају моторизовану пешадијску чету, инжењеријску чету општих намена, вод војне полиције и вод за атомско-биолошко-хемијску одбрану.⁵³

Међународну сарадњу Република Србија остварује и са Организацијом за европску безбедност и сарадњу, коју чини 57 земаља чланица из Европе, Кавказа, централне Азије и Северне Америке. Основни циљ ове организације је рани наговештај и спречавање сукоба, управљање кризним ситуацијама и постконфликтни опоравак.

⁵² *Ibid.*, стр. 136.

⁵³ Игњатијевић, М. (2018). *Значај изградње интероперабилности Војске Србије за учествовање у мултинационалним операцијама*. Београд: Београдски центар за безбедносну политику. Стр. 6.

3.2.1.2. Билатерална сарадња

Поред мултилатералне сарадње, Република Србија остварује и билатералну сарадњу, посебно у области одбране, и то сарадњом са одбрамбеним системима који су актуелни у другим земљама. Њен значај се препознаје, пре свега, у јачању националне безбедности, обезбеђивању међународне подршке одбрамбеном систему, ширењу могућности да се одбрамбена индустрија Републике Србије успешно врати на светско тржиште. Билатералну сарадњу у области одбране Република Србија остварује са Сједињеним Америчким Државама, Русијом, Кином и Европском унијом.⁵⁴

3.2.2. Учешће у мултинационалним операцијама

Други важан задатак, који представља саставни део мисије учествовања у изградњи и очувању мира (а који се истовремено може надовезати на међународну војну сарадњу), јесте учешће Војске Србије у мултинационалним операцијама, које, према *Доктрини Војске Србије*, „учвршћује међународни положај земље и представља значајан инструмент спољне политике“⁵⁵. Оно што је важно напоменути, јесте и чињеница да се мултинационалне операције разликују у зависности од циља који се жели реализовати, па, сходно томе, постоје: операције за очување, одржавање и изградњу мира; операције за спречавање сукоба и успостављање мира; операције за пружање помоћи и уклањање последица до којих може доћи услед терористичких напада...⁵⁶ На значај учешћа Војске Србије у мултинационалним операцијама указује и посебан закон – *Закон о употреби Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије*.⁵⁷ Захваљујући њему јасно је дефинисана употреба и припрема Војске Србије за учествовање у мултинационалним операцијама ван граница територије Републике Србије, а што се тиче самих операција, оне обухватају све мисије и задатке, који су усмерени ка очувању националне, регионалне и глобалне безбедности и мира широм света, односно оне обухватају: очување, одржавање и изградњу мира у свету; спречавање сукоба и успостављање мира; примењивање заједничких одбрамбених операција које су у складу са одбрамбеним операцијама; пружање помоћи са циљем да се отклоне све последице које су настале услед тероризма, односно терористичких напада; као и

⁵⁴ *Ibid.*, стр. 140.

⁵⁵ *Доктрина Војске Србије*, *op.cit.*, стр. 7.

⁵⁶ *Ibid.*, стр. 32.

⁵⁷ *Закон о употреби Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије*. Службени гласник РС, бр. 88/2009, 36/2018.

учествовање Војске Србије у хуманитарним операцијама услед природних, техничко-технолошких или еколошких катастрофа.⁵⁸ Учествовање Војске Србије у мултинационалним операцијама је дефинисано и *Законом о одбрани*, у коме се истиче да, уколико дође до угрожавања мира и безбедности у свету, Војска Србије може бити ангажована и послата у мултинационалне операције.⁵⁹ У овом закону наглашава се међународна димензија одбране и безбедности: “Република Србија у области одбране остварује сарадњу са другим државама и међународним организацијама и институцијама система националне, регионалне и глобалне безбедности и изградњи и очувању мира у свету и извршава обавезе које проитичу из чланства у Уједињеним нацијама и обавеза преузетим међународним уговорима.”⁶⁰

Војска Србије се може употребити ван граница Републике Србије само по одлуци Народне скупштине, а у складу са установљеним безбедносним интересима и стварним потребама одбране Републике Србије према стратегијским документима о одбрани. Учешће припадника Војске Србије у мултинационалним операцијама Уједињених нација и Европске уније важан је елемент спољне политике Републике Србије, који увелико доприноси да се Република Србија у односима са државама чланицама Уједињених нација и Европске уније третира као равноправни партнер.

Учешћем припадника Војске Србије и других снага одбране у мировним операцијама Република Србија потврђује интерес и намеру да конкретно допринесе светској, европској и регионалној безбедности и поштовању међународног права и мира, а самим тим испуњава и међународно прихваћене обавезе које произилазе из чланства у УН и другим међународним организацијама. Припадници Војске Србије учешћем у мултинационалним операцијама су у прилици да провере достигнути ниво развоја оперативних и функционалних способности у реалним условима оперативне употребе снага у зонама мисије, тестирају до сада стечена искуства у пракси, стекну непосредан увид у достигнут развој страних оружаних снага – партнера у мисијама и кроз размену искуства са припадницима оружаних снага других држава доприносе развоју свеукупне интероперабилности Војске Србије. Поред тога, упознају се са стандардним оперативним процедурама дневног функционисања и оперативне употребе снага у међународном окружењу, чиме се у перспективи олакшава

⁵⁸ *Ibid.*, члан 2.

⁵⁹ *Закон о одбрани*, *op.cit.*, члан 40.

⁶⁰ *Ibid.*, члан 4

интегрисање наших снага у мултинационалне саставе и прилагођава начин рада светским стандардима.⁶¹

Учешће Војске Србије у мултинационалним операцијама почиње давне 1956. године, када је тадашња Народна армија Савезне Федеративне Републике Југославије започела учешће у операцијама под окриљем Уједињених нација. Биле су то операције 1956. и 1967. године (*UNEF I* на Синају); 1960. и 1964. године (*UNOC* у Демократској Републици Конго); 1963. и 1964. године (*UNYOM* у Јемену); 1988. и 1991. године (*UNIMOG* у Ираку и Ирану); 1989. и 1990. године (*UNTAG* у Намибији); 1989. и 1991. године (*UNAVEM* у Анголи). Учешће Војске Србије и Црне Горе у мултинационалним операцијама везује се за 2002. годину и операцију под окриљем Уједињених нација у Источном Тимору (*UNMISSET*); као и 2003. године у Либерiji (*UNMIL*) и Демократској републици Конго (*MONUC*). Следеће, 2004. године, припадници војске су учествовали у операцијама у Обали Слоноваче (*UNOCI*) и Бурундији (*ONUB*). Године 2009. Војска Србије је учествовала у операцијама у Републици Чад и Централноафричкој Републици (*MINURCAT*), а 2010. године војска је учествовала у операцијама у Републици Кипар и Либану.⁶² Оно што је, такође, важно напоменути, јесте и податак да је учествовање Војске Србије у мултинационалним операцијама везано за посматрачке и медицинске мисије.⁶³

Што се тиче актуелних мултинационалних операција, Војска Србије тренутно учествује у девет мултинационалних операција, 5 операција које се налазе под мандатом Уједињених нација (Либану, Централноафричкој Републици, Кипру, Демократској Републици Конго, Блиском Истоку) и 4 које се налазе под мандатом Европске уније (у Сомалији, Централноафричкој Републици и Малију).

У пет мировних операција Уједињених нација – у Либану, Централноафричкој Републици, на Кипру, у Демократској републици Конгу и на Блиском Истоку – тренутно је ангажовано 160 припадника Војске Србије.

У мировној операцији у Либану (*UNIFIL*), учествовање Војске Србије је започело од 2010. године са штабним официрима, са мандатом у трајању од шест месеци. На

⁶¹ *Годишњи план употребе Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама у 2018. години*. Глава V.

⁶² *Ibid.*, стр. 141-142.

⁶³ Милошевић, М. (2010). „Стидљивим кораком на велику сцену: изазови и препреке учествовања Србије у мултинационалним операцијама“. *Безбедност Западног Балкана – часопис Београдске школе за студије безбедности*. Год. 5. Бр. 16. 3-14. Стр. 5.

самом почетку, представнике Војске Србије чинили су штабни официри, а затим је 2012. године састав проширен и допуњен тимом за националну подршку и пешадијским водом, док је 2013. године састав допуњен штабним официрима за команду у Накури и заменом пешадијског вода пешадијском четом. До данашњих дана у операцији у Либану је укључено 177 припадника Војске Србије.⁶⁴

Слика 6 – Војска Србије у Либану

65

Мултинационална операција у Централноафричкој Републици (*MINUSCA*) ангажује припаднике Војске Србије од 2014. године, односно у њима учествују два штабна официра и два војна посматрача, који одлазе на период од годину дана. Међутим, састав Војске Србије у овој мисији је 11. децембра исте године проширен и допуњен са 68 припадника болнице, који одлазе у мисију на шест месеци. До данашњих дана у мисију у Централноафричкој Републици укључено је укупно 77 припадника Војске Србије.

Слика 7 – Војска Србије у Централноафричкој републици

66

⁶⁴ http://www.vs.rs/sr_cyr/clanak/07A0D2B8CFFC11E5A7C800163E135070/aktuelne-mirovne-operacije, датум посећивања сајта: 23.8.2019.

⁶⁵ <http://www.vs.rs/content/multinacionalne-operacije/srpski-vojnici-u-misiji-unifil-u-libanu.jpg>, датум посећивања сајта: 21.8.2019.

Што се тиче учешћа Војске Србије у мултинационалним операцијама на Кипру, оне почињу од 2010. године, а укључују штабне официре који одлазе на период од годину дана и одељење од шест лица који одлазе на период од шест месеци. Међутим, наведени састав је 2011. године проширен и допуњен војним посматрачима који одлазе на период од годину дана и пешадијским водом који одлази на период од шест месеци. Тренутно се на Кипру налази само 3 припадника Војске Србије.⁶⁷

Слика 8 – Војска Србије на Кипру

68

Следећа операција се реализује у Демократској Републици Конго и у њој Војска Србије учествује од 2003. године у саставу који чине медицински тим за евакуисање ваздушним путем који одлази на период од шест месеци. Тај састав је допуњен 2010. године штабном групом која одлази на годину дана. Тренутно је у Конгу ангажован само 1 припадник Војске Србије.⁶⁹

Слика 9 – Медицински тим Војске Србије у ДР Конго

70

⁶⁶ <http://www.vs.rs/content/multinacionalne-operacije/vojna-parada-u-misiji-un-u-centralnoafričkoj-republici.jpg>, датум посећивања сајта: 23.8.2019.

⁶⁷ http://www.vs.rs/sr_cyr/clanak/07A0D2B8CFFC11E5A7C800163E135070/aktuelne-mirovne-operacije, датум посећивања сајта: 23.8.2019.

⁶⁸ <http://www.vs.rs/content/multinacionalne-operacije/srpski-vojnici-u-misiji-unficyp-na%20-kipru.jpg>, датум посећивања сајта: 23.8.2019.

⁶⁹ http://www.vs.rs/sr_cyr/clanak/07A0D2B8CFFC11E5A7C800163E135070/aktuelne-mirovne-operacije, датум посећивања сајта: 23.8.2019.

⁷⁰ <http://www.vs.rs/content/multinacionalne-operacije/lekar-vojske-srbije-misija-monusco-kongo.jpg>, датум посећивања сајта: 23.8.2019.

У мултинационалним операцијама које се налазе под окриљем Европске уније, (операције у Сомалији, Централноафричкој Републици и Малију) тренутно учествује укупно 22 припадника Војске Србије. У мисији у Сомалији (*EUTM*) Војска Србије учествује од 2012. године са штабним официром, са мандатом у трајању од шест месеци, а овај састав је 2013. године допуњен медицинским тимом. Тренутно се у Сомалији налази шест чланова Војске Србије.

Успешно учествовање Војске Србије у мултинационалним операцијама омогућују и војне вежбе, а једна од најпознатијих јесте вежба „Платинасти вук“, захваљујући којој припадници војске имају могућност да унапреде интероперабилност за учествовање у мултинационалним операцијама. Поред наведене вежбе, постоје и оне које унапређују способности војске, као што је медицинска или логистичка способност, али и оне вежбе које унапређују могућност војске да одговори на непријатељске претње, односно одговор на терористичке нападе.⁷¹

Од тренутка, када је Република Србија приступила Партнерству за мир, закључно са 2017. годином, реализовано је укупно 150 билатералних и мултинационалних војних вежби, у којима су учествовали припадници Војске Србије. Последња вежба је одржана 2017. године у Јордану, а њен основни циљ је било „унапређење оперативних способности команди и јединица земаља учесница у планирању и извођењу мултинационалних операција“.⁷²

Прича о учествовању Војске Србије у мултинационалним операцијама доноси са собом и причу о мотивацијским факторима, који могу имати позитиван, односно негативан утицај на повећање броја припадника војних јединица које се шаљу у мисије. Сходно томе, један од важнијих фактора јесте познавање страних језика, коме се, с обзиром на постојање свести о његовом значају у мисијама, у Војсци Србије посвећује велика пажња.⁷³

Други важан фактор представља обука кандидата за учествовање у мултинационалним операцијама, а у вези са тим, може се рећи да постоји неколико формираних база, као што су база „Југ“; војна база у Панчеву или војна касарна у Зајечару.

⁷¹ Игњатијевић, *op.cit.*, стр. 10.

⁷² *Ibidem*.

⁷³ Милошевић, *op.cit.*, стр. 10.

Трећи веома важан фактор јесте мотивација припадника војних јединица за учешће у мултинационалним операцијама. Што се тиче учешћа Војске Србије у њима, истраживања су показала да се у највеће мотивацијске факторе убрајају зарада и могућност стицања професионалног знања, међутим, проблем се јавља у немогућности да се стечено искуство искористи након повратка у Републику Србију.⁷⁴

3.3. Трећа мисија: Пружање помоћи цивилним властима у супротстављању претњама безбедности

Трећа мисија Војске Србије јесте пружање помоћи, односно подршке цивилним властима у супротстављању претњама безбедности. Војска Србије у оквиру ове мисије има задатак да помаже цивилним властима у процесу супротстављања унутрашњем угрожавању безбедности, тероризму, сепаратизму и организованом криминалу, као и да помаже цивилним властима у случају природних непогода, техничко-технолошких или неких других несрећа.⁷⁵

Слика 10 – Приказ треће мисије Војске Србије

Ради пружања помоћи цивилним властима на задацима заштите и спасавања у случају природних непогода, техничко-технолошких и других несрећа, команде јединице и установе Војске Србије не располажу наменским снагама за заштиту и спасавање у ванредним ситуацијама, али могу образовати снаге за почетно ангажовање, на нивоу гарнизона и гарнизоних места, у одређеној готовости. Те снаге треба да располажу оперативним способностима за ванредне ситуације.

⁷⁴ Ibid., стр. 12.

⁷⁵ http://www.vs.rs/sr_cyr/o-vojsci/opste/misije-i-zadaci, датум посећивања сајта: 23.8.2019.

Снаге Војске Србије које се могу, адекватно својој намени, на захтев штаба за ванредне ситуације, ангажовати у случају елементарних непогода, техничко-технолошких и других несрећа су:

- тим од штабних специјалиста (обавештајни официр, официр службе АБХО, официр инжињерије, официр речних јединица, официр санитетске и ветеринарске службе, официр логистике, официр за цивилно-војну сарадњу и др) ради обавештајне припреме бојишта и помоћи штабу за ванредне ситуације;
- јединица инжињерије ради пружања помоћи око учвршћивања бедема, оправке путних комуникација и сл.;
- јединица АБХО за пружање помоћи у случају акцидентних ситуација,
- јединица за извиђање (нпр. одељење беспилотних летелица) ради извиђања и процене подручја угроженог елементарним непогодама,
- јединица војне полиције ради заштите критичне инфраструктуре,
- специјални тимови ради извлачења становништва из поплављеног подручја, подручја угроженог земљотресом,
- јединица логистике ради помоћи око евакуације становништва и дотура хране, лекова и сл.

Снаге Војске Србије које се ангажују ради подршке цивилним властима на задацима заштите и спасавања људи и материјалних добара и отклањања штетних последица природних непогода и техничко-технолошких и других несрећа морају бити опремљене адекватном заштитном и наменском опремом за спасавање (заштитне маске са одговарајућим цедилом, заштитна одела, кишна одела, гумени чамци, амфибијска средства ...)⁷⁶

3.3.1. Војска Србије против тероризма

Један од важних задатака, који представља саставни део треће мисије Војске Србије, јесте борба против тероризма, односно борба против терористичких чинова, који подразумевају „поседовање оружја, опасног оруђа, експлозива, експлозивних направа и уређаја за чије порекло грађанин нема или не поседује дозволу или

⁷⁶ Терзић, М., Глишић, Д., и Цветковић, З. (2019). „Обавештајна орипрема подручја угроженог елементарним непогодама, техничко-технолошким и другим несрећама и употреба снага Војске Србије“. *Војно дело*. 3/2019. 174-187. Стр. 187.

одобрење“.⁷⁷ Тероризам се посматра и као једна од највећих претњи, која може угрозити безбедност једне државе, али и безбедност међународне заједнице.⁷⁸ Према другој дефиницији, тероризам се може дефинисати и као активност која је опасна по људски живот, односно као примена насиља и претња насилљем да би се реализовали циљеви политичког, религијског и идеолошког карактера.⁷⁹

Оно што је веома важно напоменути јесте чињеница да је тероризам постао глобални проблем, који се тиче, не само Војске Србије, већ војних јединица из целог света, али и укупног становништва. С обзиром на глобалне размере тероризма, јасно је да војска има веома важну улогу у борби против њега, међутим, услед неколико неуспешних борби, које су се одвијале између војске и терориста, у литератури се почела водити расправа око тога колико је заправо улога војске у борби против тероризма и да ли она може довести до позитивних исхода.⁸⁰ У прилог томе говори и чињеница да приоритет у борби против тероризма имају припадници полиције, међутим, са развојем и усавршавањем тероризма, односно његовим ширењем по целом свету, јавила се потреба и за укључивањем припадника војних јединица у борбу против њега: „Мутација савременог тероризма је праћена растућим трендом већег ангажовања војне снаге у борби против тероризма. Овај тренд није узрокован само ради тога што капацитети полиције нису довољни, већ што природа тероризма постаје још ратоборнија“.⁸¹

Уколико се остави по страни тврдња да учешће припадника војних јединица може имати негативне исходе у борби против тероризма, може се рећи да су позитивни исходи наведене борбе повезани са стварањем позитивних утицаја на привремено сузбијање тероризма. Такође, у борби против тероризма војска има могућност да неутралише постојеће претње и да спречи настајање неких будућих претњи и потенцијалних ризика. Основни циљ борбе војске против тероризма мора бити усмерен ка одржавању сукоба на ниском нивоу, како би се могла спречити појава нежељених последица, као и ка сарадњи са припадницима полицијских јединица. Војска Србије се, када је у питању сарадња са полицијом, може похвалити, посебно ако се има у виду да

⁷⁷ Јевтић, Д., Пајовић, Ж., и Думић, А. (2017). „Осетљивост улоге војске у борби против савременог тероризма“. *Војно дело*. 7/2017. 19-30. Стр. 21.

⁷⁸ Ђорђевић, Д. (2018). „Војна интервенција као средство борбе против тероризма“. *Војно дело*. 3/2018. 460-478. Стр. 460.

⁷⁹ *Ibid.*, стр. 467.

⁸⁰ Јевтић и сар., *op.cit.*, стр. 19.

⁸¹ *Ibid.*, стр. 22.

постоји једна посебна јединица – жандармерија – која обухвата и припаднике војне и припаднике полицијских јединица.⁸² Ипак, иако постоји велики број позитивних исхода до којих може доћи у борби војске против тероризма, морају се узети у обзир и негативни исходи, који подразумевају ескалацију сукоба, стварање нових и повећање броја терориста, као и стварање додатних претњи демократији.⁸³ Како би се сви наведени проблеми могли решити, односно како би се улога војске могла сматрати неопходном и одлучујућом у борби против тероризма, неопходно је да се на подручју сваке територије, као и на подручју Републике Србије, тежи омогућавању већих овлашћења припадницима војних јединица, односно да се постојећи закони мењају у складу са постојећим ситуацијама и безбедносним проценама.⁸⁴

Борба против тероризма је дефинисана *Националном стратегијом за спречавање и борбу против тероризма*, која важи за период од 2017. године до 2021. године.⁸⁵ У њој се наводи да тероризам за Републику Србију представља „претњу по основне вредности на којима почива, као што су владавина права, људска права и демократија, укључујући слободу, мир и безбедност грађана, суверенитет и територијални интегритет, стабилност и безбедност државе и легитимно изабраних власти, као и међународни мир и безбедност међународне заједнице“. Управо у тој борби, односно у борби против тероризма као једне велике претње за територију, али и за цело српско становништво, велику улогу, поред министарстава, органа управе и полиције, има и Војска Србије.⁸⁶

Један од важних услова за успешну борбу војске против тероризма представља и њено усавршавање, односно мењање у складу са безбедносним проценама, а када је у питању Војска Србије, може се рећи да су у последњих неколико година извршене важне реформе, које су обухватиле и професионализацију и реорганизацију Војске Србије, замену старог новим и савременим наоружањем и спровођење кадровских промена.⁸⁷

⁸² *Ibid.*, стр. 25.

⁸³ *Ibidem.*

⁸⁴ *Ibid.*, стр. 30.

⁸⁵ *Национална стратегија за спречавање и борбу против тероризма* донета на основу Закона о Влади. Службени гласник РС, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС и 44/14. Доступна на: <http://www.mup.gov.rs/>, датум посећивања сајта: 21.8.2019.

⁸⁶ *Ibidem.*

⁸⁷ Бојовић, *op.cit.*, стр. 5.

За потребе извођења противтерористичких дејстава ангажује се Специјална бригада Војске Србије, односно њен батаљон за противтерористичка дејства који изводи офанзивна и дефанзивна противтерористичка дејства у свим условима. Припадници овог батаљона оспособљени су за извршавање најсложенијих противтерористичких акција, врхунски обучени за одлучан отпор противнику, оспособљени за дејство у најразличитијим ситуацијама, опремљени најмодернијим наоружањем и чине ослонац ефикасног одговора у случају терористичких претњи.⁸⁸

3.3.2. Војска Србије и пружање помоћи у различитим несрећама

Када се говори о учествовању Војске Србије и пружању помоћи у различитим незгодама, тада се може говорити о њиховом деловању у ванредним ситуацијама, односно ситуацијама, у којима ризике, претње или последице катастрофа није могуће спречити редовним деловањем надлежних органа. На територији Републике Србије постоји *Закон о ванредним ситуацијама*, којим су дефинисани деловање, проглашавање и управљање ванредним ситуацијама.⁸⁹ Овим законом су уређени заштитни системи, као и процеси пружања заштите људима и заштите материјалних, културних добара и животне средине у случају настанка елементарних непогода, техничко-технолошких несрећа, у које се убрајају различите врсте удеса, катастрофе, последице тероризма, ратних и других врста несрећа.⁹⁰ Такође, овим законом прописане су и различите врсте решења односно начина на које је могуће изградити јединствене системе заштите и спасавања, као и различите врсте програма, планова и докумената, који се односе на ванредне ситуације и наведене активности.⁹¹

Према *Националној стратегији за заштиту и спасавање у Републици Србији* ванредна ситуација се дефинише као „нередовно и поремећено стање друштва изазвано догађајима великих размера којима се паралише функционисање друштвеног система или кад настану природне и техничко-технолошке катастрофе великог обима које угрожавају живот становништва и њихову имовину и материјална добра“.⁹²

⁸⁸ Весић, З. и Бабац, Д. (2011). *Војска Србије*. Београд: Министарство одбране Републике Србије. Стр. 213-216.

⁸⁹ *Закон о ванредним ситуацијама*. Службени гласник РС, број 111/2009, 92/2011 и 93/2012

⁹⁰ *Ibid.*, члан 1.

⁹¹ *Ibid.*, члан 2.

⁹² *Национална стратегија за заштиту и спасавање у Републици Србији*. Службени гласник РС, број 86/2011.

Класификација ванредних ситуација је веома сложена, односно она обухвата поделу ванредних ситуација у зависности од карактера опасности (техничке; биолошке; природне; еколошке; социјалне); карактера извора (природне; техничко-технолошке; војне; терористичке); значаја и последица које могу утицати на човека (акциденти; удеси; катастрофе; катаклизме; епидемије); величине захваћене територије (ванредне ситуације шире, односно уже територије; али и локалне; општинске; регионалне; националне; међудржавне; глобалне); учесталости (најчешће, као што су земљотрес или хаварије; веома честе као што је пожар; умерено честе као што је хаварија комуналног система и ретке, као што је епидемија); иницирајућег фактора (експлозије; пожари; земљотреси; снежне лавине); брзине ширења (изненадне, брзе, умерене и постепене)...⁹³

Слика 11 – Помоћ Војске у поплавама 2014. године

На претходној слици је приказано пружање помоћи становништву за време поплава од стране Војске Србије, а најважнију улогу у томе има речна флотила, која представља саставни део Копнене војске, односно она је „неизбежан субјекат у спасавању становништва, заштити животне средине и друштва у целини за време различитих природних непогода“.⁹⁵ Њена улога је важна, јер се Речна флотила Војске Србије сматра јединицом која је посебно обучена за акваторију и приобалне делове и која све своје активности реализује лоцирањем и спашавањем људи и животиња; евакуацијом становништва и покретних ствари; пружањем помоћи; изолацијом угрожених зона; збрињавањем повређених и болесних; пружањем неопходне

⁹³ Кршљанин, Д., и Каровић, С. (2015). „Систем одбране у ванредним ситуацијама“. *Војно дело*. Бр. 4. 142-171. Стр. 157.

⁹⁴ https://www.kurir.rs/data/images/2016/03/10/13/861015_poplave-vojska-srbije-nasip-bedem-dzakovi-pesak_ls.jpg, датум посећивања сајта: 22.8.2019.

⁹⁵ Бајрами и сар., *op.cit.*, стр. 246.

медицинске помоћи; гашењем пожара; изградњом насипа...⁹⁶ Прецизније посматране, активности које подразумевају реаговање речне флотиле у процесу пружања помоћи цивилним властима у ванредним ситуацијама, јесу:

- евакуисање угроженог становништва, коме се приступа у случају да дође до опасности, које су изазване деловањем природних или технолошких несрећа;
- дистрибуирање основних животних намирница, које подразумева обезбеђивање хране и воде, али и стварање основних услова у којима се угрожено становништво може безбедно сместити;
- омогућавање здравствених услуга, које подразумева обезбеђивање санитетских служби; санитетских евакуација; снабдевање лековима;
- санација последица до којих је дошло због елементарних или техничко-технолошких несрећа, која подразумева, на пример, гашење пожара; изградњу насипа у подручјима која су поплављена; поправке путева...⁹⁷

Што се тиче учешћа Војске Србије у ванредним ситуацијама, оно се у последњих неколико година знатно повећало, а у прилог томе говоре све чешће елементарне непогоде на територији Републике Србије. Захваљујући поседовању одговарајућих капацитета и, пре свега, способности Војске Србије, цивилне власти имају велику подршку и могу у сваком тренутку рачунати на помоћ припадника војних јединица. Војска Србије може бити ангажована у „подршци цивилним властима и становништву ради заштите и спасавања људи, материјалних и културних добара од елементарних непогода, техничко-технолошких несрећа и катастрофа, последица тероризма и других већих несрећа извршавајући задатке треће мисије“.⁹⁸

Учешће Војске Србије у наведеним ситуацијама регулисано је **Законом о одбрани**, односно од 30. до 41. члана регулисана је одбрана Републике Србије и њеног становништва.⁹⁹ Поред заштите територије и надлежности Војске Србије, чланом 39. дефинисано је да, уколико су државна територија, живот и здравље људи, а заједно са њима и материјална добра угрожени, Војска Србије треба да буде укључена у

⁹⁶ *Ibidem.*

⁹⁷ *Ibid.*, стр. 252.

⁹⁸ Радончић, Х., и Цоковић, С. (2018). „Нормативно и стратегијско-доктринарно уређење употребе Војске Србије у заштити и спасавању у ванредним ситуацијама“. *Војно дело*. 7/2018. 204-220. Стр. 204.

⁹⁹ **Закон о одбрани**, *op.cit.*, члан 30-41.

извршавање заједничких задатака са полицијским снагама у циљу заштите свих угрожених. Осим тога, законом је дефинисано да уколико дође до природних или неких других врста несрећа, које могу угрозити безбедност и здравље људи, животиња и које могу уништити материјална добра, Војска Србије треба да буде ангажована у помагању, односно пружању помоћи, заштити и спасавању свих угрожених.¹⁰⁰

Поред наведеног Закона, учешће Војске Србије у ванредним ситуацијама, односно у пружању помоћи цивилним властима, регулисано је и **Стратегијом националне безбедности Републике Србије** (Службени гласник РС, број 88/2009).¹⁰¹ Захваљујући њој, која се посматра као највиши и најважнији стратегијски документ националне безбедности, на подручју Републике Србије су дефинисани неки од важних циљева политике националне безбедности, као и циљеви који су усмерени ка заштити интереса Републике Србије, њене независности, суверености, територијалне целовитости и, што је можда и најбитније, заштити становништва и поштовања важних људских права.¹⁰² У њој се истиче да последице, које могу настати услед елементарних непогода, техничко-технолошких катастрофа или неких других врста незгода, представљају сталне претње по безбедност Републике Србије и њених грађана. Имајући у виду последице, на подручју Републике Србије је успостављен одбрамбени систем са циљем да се заштити интерес Републике Србије, а једна од важнијих улога у наведеном процесу припала је управо Војсци Србије.

Посебна пажња, када је у питању учешће Војске Србије у ванредним ситуацијама, може се посветити и **Стратегији одбране Републике Србије**, у којој се, слично као и у претходној стратегији, наводи да су елементарне непогоде, као и различите врсте несрећа једна од главних безбедносних претњи по територију, али и становништво Републике Србије. У складу са тим, један од важнијих интереса државе представља њена заштита, која се реализује кроз војну, али и цивилну одбрану.¹⁰³

За разлику од претходне Стратегије, Стратегија одбране се сматра кључним стратешким документом, захваљујући коме је Република Србија добила могућност да уређује свој одбрамбени систем и да реализује важне одбрамбене функције: „Стратегијом одбране исказује се опредељеност Републике Србије да изграђује и јача

¹⁰⁰ Ibid., члан 41.

¹⁰¹ **Стратегија националне безбедности Републике Србије**. Службени гласник РС, број 88/2009.

¹⁰² Марковић, *op.cit.*, стр. 20.

¹⁰³ **Стратегија одбране Републике Србије**, *op.cit.*.

сопствене капацитете и способности за одбрану, као и да кроз интеграцију у европске и друге међународне безбедносне и одбрамбене структуре заједнички делује са другим државама у јачању националне, регионалне и глобалне безбедности“.¹⁰⁴

Још један од значајних докумената, којим је учествовање Војске Србије у ванредним ситуацијама уређено, јесте *Доктрина Војске Србије*, која се може посматрати и као „највиши доктринарни документ Војске Србије, који даје одговоре како ће Србија употребити своје снаге у одговору на савремене изазове, ризике и претње безбедности“.¹⁰⁵ Доктрина Војске Србије је, као и претходне Стратегије, веома значајна у одбрамбеном систему Републике Србије, јер она регулише организацију, припрему и употребу Војске Србије у процесу одбране и заштите територије и целокупног становништва.¹⁰⁶ У њој се истиче да припадници Војске Србије могу бити ангажовани у процесима пружања подршке власти, али и становништву Републике Србије са циљем да им се пружи одређени вид заштите, односно да се људи, као и њихова материјална и културна добра заштите од различитих врста непогода и незгода.¹⁰⁷

¹⁰⁴ Марковић, *op.cit.*, стр. 21.

¹⁰⁵ Радончић и Цоковић, *op.cit.*, стр. 213.

¹⁰⁶ Марковић, *op.cit.*, стр. 21.

¹⁰⁷ *Доктрина Војске Србије*, *op.cit.*, стр. 25.

4. ЗАКЉУЧАК

Војска Србије је организована оружана снага чија се главна улога односи на одбрану земље од оружаног угрожавања и извршавање различитих мисија и задатака, који су у складу са званичним државним (*Закон о Војсци Србије; Закон о одбрани; Закон о употреби Војске Србије других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије; Национална стратегија за заштиту и спасавање у Републици Србији; Национална стратегија за спречавање и борбу против тероризма; Стратегија националне безбедности Републике Србије; Стратегија одбране Републике Србије*), али и међународним документима (Повеља Уједињених нација).

Главни предмет овог рада представљале су три мисије Војске Србије, које се реализују кроз различите задатке. Три мисије Војске Србије су: одбрана Републике Србије од оружаног угрожавања споља, учешће у изградњи и очувању мира у региону и свету и подршка цивилним властима у супротстављању претњама безбедности. Свака од мисија је регулисана политиком одбране Републике Србије, која се базира на јачању и усавршавању капацитета за одбрану, али и на сарадњи са другим државама, које имају сличне, односно идентичне приоритете. Главни циљеви наведених мисија усмерени су ка креирању ефикасног одбрамбеног система, односно очувању мира и безбедности у региону и широм света.

Прва мисија Војске Србије реализује се кроз три задатка – одвраћање од оружаног угрожавања; одбрану територије Републике Србије и одбрану ваздушног простора територије. За њену успешну реализацију је најважније да Војска Србије буде стално усмерена ка професионализацији, али и ка сталном унапређењу способности. Примена прве мисије је посебно значајна, посебно ако се има у виду да се у данашње време велики број земаља, не само Србија, сусреће са безбедносним претњама и ризицима, који настају као последица сложених односа у друштву, измењених унутрашњих и спољашњих околности, техничко-технолошког развоја наоружања... Најважнију улогу у одбрани територије Републике Србије има Копнена војска Србије, док су за одбрану ваздушног простора задужени Ратно ваздухопловство и противваздухопловна одбрана.

Друга мисија Војске Србије подразумева учешће у изградњи и очувању мира у региону и свету, односно учешће Војске Србије у међународној војној сарадњи

и њено учешће у мултинационалним операцијама. Главни задатак у овој мисији подразумева примењивање различитих врста активности, које се реализују у сарадњи са другим снагама, односно у сарадњи са партнерским и пријатељским државама. Што се тиче међународне војне сарадње, Република Србија је члан многих организација, што јој даје велику могућност да промовише вредности као што су очување мира и безбедности широм света. Међународну сарадњу она остварује путем билатералних, односно мултилатералних веза. Још један од важних задатака у оквиру друге мисије јесте учешће Војске Србије у мултинационалним операцијама, које ствара велике могућности за учвршћивање државног положаја и добро вођење спољне политике. Република Србија је учесник операција које се налазе под мандатом Уједињених нација и Европске уније, а учешће је везано за посматрачке и медицинске мисије.

Трећа мисија Војске Србије подразумева пружање помоћи, односно подршке цивилним властима у супротстављању претњама безбедности. Војска Србије има задатак да помаже цивилним властима у процесу супротстављања унутрашњем угрожавању безбедности, тероризму, сепаратизму и организованом криминалу, као и да помаже цивилним властима у случају да дође до природних непогода, техничко-технолошких или неких других несрећа. Борба Војске Србије против тероризма има посебан значај, јер настоји да се неутралишу постојеће претње и да се спречи настајање будућих претњи и потенцијалних ризика. Важан задатак у оквиру треће мисије Војска Србија има и за време ванредних ситуација, односно у случају природних, техничко-технолошких и других несрећа. Војска Србије може бити ангажована у пружању подршке и помоћи цивилним властима и становништву ради заштите и спасавања људи, материјалних и културних добара од елементарних непогода, техничко-технолошких несрећа и катастрофа, последица тероризма и других већих несрећа извршавајући задатке треће мисије.

На самом крају рада може се закључити да Војска Србије, иако представља државне оружане снаге, представља и једну посебну групу професионалних припадника, на које се у сваком тренутку држава, али и сваки њен становник, може ослонити. Имајући у виду све што је наведено у претходном делу рада, може се рећи да су све три мисије Војске Србије изузетно важне и да је неопходно водити рачуна о њиховој свакодневној примени.

5. ЛИТЕРАТУРА

Домаћа литература:

1. Бајрами, Ш., Каровић, С., и Радић, Г. (2016). „Употреба речне флотиле у пружању помоћи цивилним властима у случају великих поплава“. *Војно дело*. 7/2016. 245-268.
2. Бјелајац, Ж. (2016). „Еволуција различитих приступа у студијама безбедности“. *Култура полиса*. Год. XIII. Бр. 30. 189-215.
3. Бојовић, И. (2012). Безбедносни приоритети нове Владе Србије. Београд: Београдски центар за безбедносну политику. Доступно на: http://www.bezbednost.org/upload/document/bezbednosni_prioriteti_nove_vlade.pdf, датум посећивања сајта: 16.8.2019.
4. Вељковић, С., Остојић, М., и Жнидаршчић, В. (2018). „Изазови попуне Војске Србије активном и пасивном резервом“. *Војно дело*. 221-238.
5. Весић, З., и Бабац, Д. (2011). *Војска Србије*. Београд: Министарство одбране Републике Србије
6. Вучинић, З. (2010). *Основи система одбране*. Београд: Универзитет у Београду, Факултет безбедности
7. *Доктрина Војске Србије*. (2010). Београд: Медија центар „Одбрана“.
8. Ђорђевић, Д. (2018). „Војна интервенција као средство борбе против тероризма“. *Војно дело*. 3/2018. 460-478.
9. Ејдус, Ф. (2012). *Међународна безбедност: теорије, сектори и нивои*. Београд: Службени гласник.
10. Игњатијевић, М. (2018). *Значај изградње интероперабилности Војске Србије за учествовање у мултинационалним операцијама*. Београд: Београдски центар за безбедносну политику.
11. Јевтић, Д., Пајовић, Ж., и Думић, А. (2017). „Осетљивост улоге војске у борби против савременог тероризма“. *Војно дело*. 7/2017. 19-30.
12. Кршљанин, Д., и Каровић, С. (2015). „Систем одбране у ванредним ситуацијама“. *Војно дело*. Бр. 4. 142-171.
13. Марковић, Д. (ур.) (2010). *Бела књига одбране Републике Србије*. Београд: Медија центар „Одбрана“.
14. Милосављевић, Б. (2018). *Систем безбедности Републике Србије: уставне димензије*. Београд: Београдски центар за безбедносну политику.
15. Милошевић, М. (2010). „Стидљивим кораком на велику сцену: изазови и препреке учествовања Србије у мултинационалним операцијама“. *Безбедност Западног Балкана – часопис Београдске школе за студије безбедности*. Год. 5. Бр. 16. 3-14.
16. Новаковић, И. (2017). „Зашто Србија треба да учествује у међународним мисијама подршке миру?“. Доступно на: <http://eukonvent.org/>, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
17. Пешић, З. (2019). „Политичка воља војске као дела апарата принуде и поредак“. *Војно дело*. 4/2019. 209-220.
18. Радончић, Х., и Цоковић, С. (2018). „Нормативно и стратегијско-доктринарно уређење употребе Војске Србије у заштити и спасавању у ванредним ситуацијама“. *Војно дело*. 7/2018. 204-220.
19. Симић, Д. (2002). *Наука о безбедности – савремени приступ безбедности*. Београд: Факултет политичких наука.

20. Стајић, Љубомир. (2015). *Основи система безбедности – са основама истраживања безбедносних појава*. Шесто измењено и допуњено издање. Нови Сад: Правни факултет у Новом Саду.
21. Терзић, М., Глишић, Д., и Цветковић, З. (2019). „Обавештајна орипрема подручја угроженог елементарним непогодама, техничко-технолошким и другим несрећама и употреба снага Војске Србије“. *Војно дело*. 3/2019. 174-187.

Правни документи:

1. *Закон о ванредним ситуацијама*. Службени гласник РС, број 111/2009, 92/2011 и 93/2012.
2. *Закон о Војсци Србије*. Службени гласник РС, бр. 116/2007, 88/2009, 101/2010 – др. закон, 10/2015 и 88/2015 – одлука УС, члан 2.
3. *Закон о одбрани*. Службени гласник РС, бр. 116/2007, 88/2009, 88/2009 – др. закон, 104/2009 – др. закон, 10/2015 и 36/2018. члан 4, став 5.
4. *Закон о употреби Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије*. Службени гласник РС, бр. 88/2009, 36/2018.
5. *Национална стратегија за заштиту и спасавање у Републици Србији*. Службени гласник РС, број 86/2011.
6. *Национална стратегија за спречавање и борбу против тероризма донета на основу Закона о Влади*. Службени гласник РС, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС и 44/14. Доступна на: <http://www.mup.gov.rs/>, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
7. Повеља Уједињених нација. Члан 1. Доступна на: https://www.tuzilastvorz.org.rs/upload/Regulation/Document_sr/2016-05/povelja_un_lat.pdf, датум посећивања сајта: 23.8.2019.
8. *Стратегија националне безбедности Републике Србије*. Службени гласник РС, број 88/2009.
9. *Стратегија одбране Републике Србије*. Доступно на: http://www.vba.mod.gov.rs/strategija_odbrane_lat.pdf, датум посећивања сајта: 21.8.2019.

Интернет извори:

1. http://balkans.aljazeera.net/sites/default/files/styles/d8/public/vojska_srbije.epa.jpg?iok=IRChjZAX, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
2. <http://www.mod.gov.rs/>, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
3. <http://www.vs.rs/content/amblemi/amblem-ministarstva-odbrane.png>, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
4. <http://www.vs.rs/content/multinacionalne-operacije/lekar-vojske-srbije-misija-monusco-kongo.jpg>, датум посећивања сајта: 23.8.2019.
5. <http://www.vs.rs/content/multinacionalne-operacije/srpski-vojnici-u-misiji-unifil-u-libanu.jpg>, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
6. <http://www.vs.rs/content/multinacionalne-operacije/srpski-vojnici-u-misiji-unficyp-na%20-kipru.jpg>, датум посећивања сајта: 23.8.2019.
7. <http://www.vs.rs/content/multinacionalne-operacije/vojna-parada-u-misiji-un-u-centralnoafrickoj-republici.jpg>, датум посећивања сајта: 23.8.2019.

8. <http://www.vs.rs/content/obelezja/izgled-vojne-zastave.png>, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
9. <http://www.vs.rs/content/znacke/znacka-generalstaba-vojske-srbije.png>, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
10. <http://www.vs.rs/image/article/image/544105A2278311E4809F00163E135070/1/0/0/rodovi-vojske-srbije.jpg>, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
11. <http://www.vs.rs/image/article/image/544105A2278311E4809F00163E135070/1/0/0/rodovi-vojske-srbije.jpg>, датум посећивања сајта: 23.8.2019.
12. <http://www.vs.rs/image/article/image/99717DE1973411E49BFB00163E135070/1/0/0/vidovi-vojske-srbije.jpg>, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
13. http://www.vs.rs/image/article/image/D2A12F54278A11E4809F00163E135070/1/0/0/grb_vojske_srbije.png, датум посећивања сајта: 21.8.2019
14. <http://www.vs.rs/image/article/image/E4DBFD22278D11E4809F00163E135070/1/0/0/uniforma.jpg>, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
15. http://www.vs.rs/sr_cyr/clanak/07A0D2B8CFFC11E5A7C800163E135070/aktuelne-mirovne-operacije, датум посећивања сајта: 23.8.2019.
16. http://www.vs.rs/sr_cyr/istorijat-vojske-srbije, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
17. http://www.vs.rs/sr_cyr/jedinice/vojska-srbije, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
18. http://www.vs.rs/sr_cyr/jedinice/vojska-srbije, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
19. http://www.vs.rs/sr_cyr/jedinice/vojska-srbije, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
20. http://www.vs.rs/sr_cyr/o-vojsci/obelezja-i-oznake/cinovi-u-vojsci-srbije, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
21. http://www.vs.rs/sr_cyr/o-vojsci/obelezja-i-oznake/grb-vojske-srbije, датум посећивања сајта: 21.8.2019
22. http://www.vs.rs/sr_cyr/o-vojsci/obelezja-i-oznake/uniforme-pripadnika-vojske-srbije, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
23. http://www.vs.rs/sr_cyr/o-vojsci/obelezja-i-oznake/vojne-zastave, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
24. http://www.vs.rs/sr_cyr/o-vojsci/opste/misije-i-zadaci, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
25. http://www.vs.rs/sr_cyr/o-vojsci/opste/misije-i-zadaci, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
26. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/95/4_kov_-_stariji_vodnik_I_klase.gif, датум посећивања сајта: 21.8.2019.
27. https://www.kurir.rs/data/images/2016/03/10/13/861015_poplave-vojska-srbije-nasip-bedem-dzakovi-pesak_ls.jpg, датум посећивања сајта: 22.8.2019.
28. <https://www.opanak.rs/wp-content/uploads/2016/02/prvi-srpski-ustanak.jpg>, датум посећивања сајта: 23.8.2019.